

—
Верховний
Суд

Касаційний цивільний суд у складі Верховного Суду

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД
стану здійснення цивільного
судочинства
у 2019 році

ЗМІСТ

1. Здійснення цивільного судочинства місцевими загальними судами.....	3
2. Здійснення цивільного судочинства апеляційними судами областей і міста Києва.....	9
3. Здійснення цивільного судочинства Касаційним цивільним судом у складі Верховного Суду.....	13
4. Висновки.....	20

Аналітичний огляд стану здійснення цивільного судочинства у 2019 році

1. Здійснення цивільного судочинства місцевими цивільними судами

У 2019 році на розгляді місцевих загальних судів (місцеві суди) перебувало 1 млн 249 *тис.* позовних заяв, заяв, скарг, подань, клопотань, судових доручень та справ, що розглядаються в порядку цивільного судочинства, із них надійшло – *998,2 тис.* (що на 21,1 тис., або 2,1 % менше порівняно з 2018 роком), у тому числі 10,7 тис. – після скасування судового рішення судом апеляційної чи касаційної інстанції, тоді як у 2018 році цей показник становив 10,2 тис.

Кількість справ і матеріалів, розглянутих у порядку цивільного судочинства, становила *955,1 тис.*, або 76,4 % загальної кількості справ і матеріалів, що знаходились на розгляді. Із задоволенням позову (заяви, клопотання, подання, скарги) та виконанням судових доручень розглянуто *694,9 тис.* справ, або 72,7 % загальної кількості розглянутих справ і матеріалів.

Одним із доцільних і об'єктивних показників, який дає можливість оцінити, наскільки успішно суд працює над розглядом справ, є показник відсотка розгляду справ, методика розрахунку якого затверджена рішенням Ради суддів України від 2 квітня 2015 року № 28 відповідно до Системи оцінювання роботи суду: стандарти, критерії, показники та методи (СОРС).

Оцінювання судів у цій частині здійснюється за такими критеріями:

- 84 % і нижче – тривожний показник;
- 85–95 % – насторожуючий показник;
- 96–102 % – нейтральний показник;
- 103 % і більше – передова практика.

Рекомендованим стандартом цього показника є рівень 96–103 %, тобто від нижчого нейтрального значення до початкових значень передової практики.

Відсоток розгляду справ і матеріалів місцевими судами упродовж 2019 року дещо збільшився порівняно з аналогічним періодом 2018 року та становив *95,7 %* (співвідношення розглянутих і тих, що надійшли), що є наближеним до нейтрального показника (у 2018 році цей показник становив *93,7 %* та був насторожуючим).

Показники надходження та розгляду цивільних справ і матеріалів судьями місцевих судів у 2018–2019 роках відображено на *гістограмі 1*.

Аналітичний огляд стану здійснення цивільного судочинства у 2019 році

Суб'єктами звернення до суду найчастіше були (гістограма 2):
фізичні особи – понад 767 тис.;
юридичні особи – 482,1 тис. (у тому числі державні органи – 8,4 тис.).

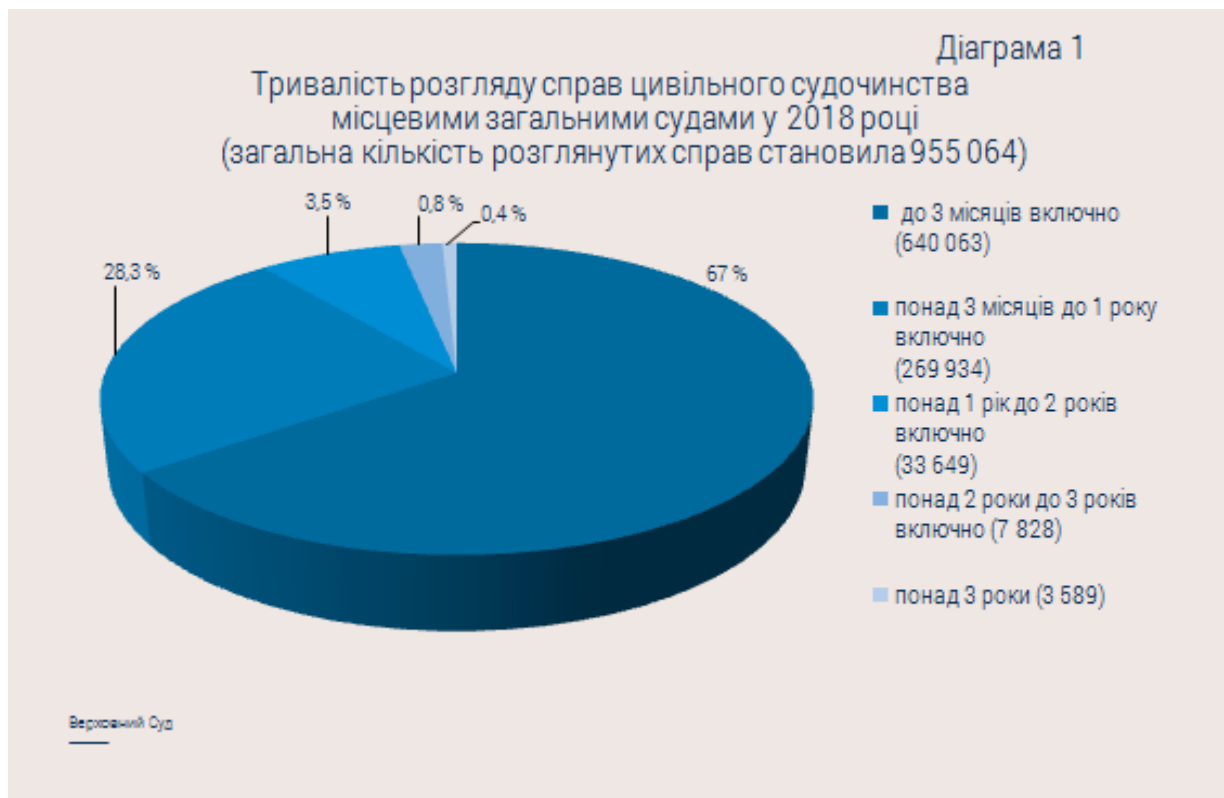

Аналітичний огляд стану здійснення цивільного судочинства у 2019 році

Необхідно зазначити, що до судів у звітному періоді звернулось 335,3 тис. жінок та 245,8 тис. чоловіків. Із загальної кількості фізичних осіб, що зверталися, 2,2 тис. – особи з інвалідністю, 9,1 тис. пенсіонерів, 485 учасників бойових дій, Героїв України, 5,8 тис. внутрішньо переміщених осіб, 1,7 тис. іноземних громадян, осіб без громадянства.

Загальна тривалість розгляду цивільних справ за кількістю закінчених провадженням справ становила:

- до 3 місяців включно – 640,1 тис.;
- від 3 місяців до 1 року включно – майже 270 тис.;
- від 1 року до 2 років включно – 33,6 тис.;
- від 2 років до 3 років включно – 7,8 тис.;
- понад 3 роки – 3,6 тис. (діаграма 1).

Найбільшу кількість справ і матеріалів, закінчених провадженням, які тривали:

від 1 року до 3 років включно, розглянуто місцевими судами міста Києва (8 117, або 11,4 % розглянутих); значну кількість таких справ розглянуто місцевими судами Дніпропетровської (4 631, або 5,1 %), Одеської (3 420, або 5,9 %), Харківської (3 055, або 3,6 %) та Львівської (2 852, або 6,2 %) областей (середній показник по Україні становить 4,3 %);

Аналітичний огляд стану здійснення цивільного судочинства у 2019 році

понад 3 роки – місцевими судами міста Києва (706, або 1 %) та Одеської області (497, або 0,9 %) (середній показник по Україні становить 0,4 %).

Варто зазначити, що кількість закінчених провадженням справ, загальна тривалість розгляду яких становила від 1 до 3 років включно, порівняно з 2018 роком збільшилась **на 5,4 тис., або 15,1 %**.

Відсоток справ та матеріалів, загальний термін проходження яких триває понад 1 рік, становить **12,6 %**, що на 1,9 % більше порівняно з 2018 роком. Середня тривалість розгляду цивільної справи становить **96 днів**, що на 10 днів більше порівняно з 2018 роком.

На кінець звітної періоду залишилися нерозглянутими в порядку цивільного судочинства **понад 294 тис.** справ і матеріалів, або 23,5 % загальної кількості справ і матеріалів, що перебували на розгляді; із них не розглянуто понад 1 рік – **37,1 тис.** Із загальної кількості нерозглянутих справ і матеріалів майже 267 тис. становлять справи і матеріали позовного та окремого провадження.

У **99,6 тис.** справах на кінець звітної періоду відкладено розгляд та не закінчено провадження, у тому числі у 16,1 тис. – у зв'язку з неявкою одного з учасників процесу, що беруть участь у справі, або інших учасників процесу (із них у строк понад 2 роки – 7,2 тис. справ).

Упродовж звітної періоду місцевими судами постановлено **151** окрему ухвалу у справах, що розглядалися в порядку цивільного судочинства. Судом видано на виконання **969,3 тис.** документів на суму понад **15 млрд 975 млн грн.**

У 2019 році місцевими судами розглянуто понад **165 тис.** справ з ухваленням заочного рішення.

Варто зазначити, що кількість справ наказного провадження, що надійшли упродовж 2019 року, збільшилась на 23,8 тис., або 15,3 % порівняно з 2018 роком та становила **178,9 тис.** Перебувало на розгляді місцевих судів із врахуванням нерозглянутих справ на початок звітної періоду майже **189 тис.**; розглянуто 176,5 тис. справ наказного провадження, із них 141,5 тис. із задоволенням заяви, що становило 80,2 % від розглянутих справ наказного провадження.

У звітному періоді місцевими судами розглянуто понад **170 тис.** заяв про видачу судового наказу, за результатами розгляду яких видано **136,6 тис.** судових наказів, або 80,3 % розглянутих. Сума грошових коштів та вартість майна, пред'явлені до стягнення, становили 1 млрд 409 млн грн, із них підлягає стягненню майже 1 млрд 33 млн грн.

Крім того, місцевими судами розглянуто 6,6 тис. заяв про скасування судового наказу, за результатами розгляду яких 5,1 тис. судових наказів було скасовано, що становить лише 3,7 % виданих судових наказів.

Аналітичний огляд стану здійснення цивільного судочинства у 2019 році

Із загальної кількості виданих судових наказів найбільшу кількість становлять судові накази про стягнення заборгованості за оплату житлово-комунальних послуг, телекомунікаційних послуг, послуг телебачення та радіомовлення з урахуванням індексу інфляції та трьох відсотків річних, нарахованих заявником на суму заборгованості, яких було видано майже 98 тис., або 71,7 % усіх виданих судових наказів.

Значну кількість виданих судових наказів становлять судові накази про стягнення аліментів у розмірі на одну дитину – однієї чверті, на двох дітей – однієї третини, на трьох і більше дітей – половини заробітку (доходу) платника аліментів, але не більше десяти прожиткових мінімумів на дитину відповідного віку на кожну дитину, якщо ця вимога не пов'язана із встановленням чи оспоруванням батьківства (материнства) та необхідністю залучення інших заінтересованих осіб, яких було видано 25,6 тис., або 18,8 % усіх виданих судових наказів.

Також видано 5,8 тис. судових наказів, або 4,3 % виданих – про стягнення нарахованої, але не виплаченої працівникові суми заробітної плати; 4,6 тис. – про стягнення аліментів у твердій грошовій сумі в розмірі 50 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, якщо ця вимога не пов'язана із встановленням чи оспоруванням батьківства (материнства) та необхідністю залучення інших заінтересованих осіб (3,3 % виданих); 346 судових наказів до юридичної особи або фізичної особи-підприємця про стягнення заборгованості за договором (іншим ніж про надання житлово-комунальних послуг, телекомунікаційних послуг, послуг телебачення та радіомовлення), укладеним у письмовій (у тому числі електронній) формі, якщо сума вимоги не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб; 5 – про компенсацію витрат на проведення розшуку відповідача, боржника, дитини або транспортних засобів боржника (один із яких було скасовано) та 3 – про повернення вартості товару неналежної якості, якщо є рішення суду, яке набрало законної сили, про встановлення факту продажу товару неналежної якості, ухвалене на користь невизначеного кола споживачів.

Кількість позовних заяв, що надійшли на розгляд місцевих судів упродовж 2019 року, становила **569,5 тис.**, що на 55,2 тис., або 8,8 % менше порівняно з 2018 роком (624,7 тис.).

Місцевими судами упродовж 2019 року розглянуто **513,7 тис.** справ позовного провадження, із них із ухваленням рішення – **447,5 тис.**, у тому числі у **412,5 тис.** справ позов задоволено, що становить 92,2 % від усіх ухвалених рішень.

Серед розглянутих цивільних справ позовного провадження, як і в попередні звітні періоди, переважну кількість становлять спори, що виникають із сімейних правовідносин (190,6 тис., або 37,1 % загальної кількості розглянутих справ), що

Аналітичний огляд стану здійснення цивільного судочинства у 2019 році

майже на рівні 2018 року (194,9 тис., або 36,4 %) та із договорів (162,8 тис., або 31,7 %), що лише на 8,1 % менше порівняно з 2018 роком (177,3 тис.). Значну кількість становлять також спори про спадкове право (45,2 тис., або 8,8 %), яка продовжує зменшуватись порівняно з попередніми звітними періодами, порівняно з 2018 роком вона зменшилась на 11,2 %.

Кількість справ, розглянутих у порядку спрощеного провадження, становила **161,9 тис.**

Упродовж 2019 року місцевими судами постановлено лише 50 ухвал про проведення врегулювання спору за участю судді та 102 ухвали про припинення, із яких у 12 досягнуто сторонами примирення, а 32 передано на розгляд іншому судді.

Розмір грошових коштів, присуджених місцевими судами до стягнення упродовж 2019 року, становив понад **10 млрд 590 млн** грн., із них понад **254 млн 548 тис.** грн. – моральної шкоди.

Упродовж звітнього періоду місцевими судами розглянуто **87,2 тис.** справ окремого провадження, із них **82,5 тис.** – із ухваленням рішення. У **81 тис.** справ заяву задоволено, що становить 98,3 % від усіх ухвалених рішень.

Серед розглянутих справ окремого провадження, як і в попередні звітні періоди, переважну більшість становлять справи про встановлення фактів, що мають юридичне значення (майже 70 тис., або 80,2 %), що на 6,5 % більше порівняно з 2018 роком (65,6 тис.).

Необхідно зазначити, що упродовж звітнього періоду місцевими судами розглянуто **5,7 тис.** справ про встановлення факту народження та понад **11,3 тис.** справ про встановлення факту смерті саме на тимчасово окупованій території України, що становило переважну кількість розглянутих справ цієї категорії.

Кількість розглянутих справ про усиновлення із задоволенням заяви становила **2,5 тис.**, із них про усиновлення громадянами України, що проживають за межами території України, та іноземцями – **200** справ.

Кількість справ окремого провадження, розглянутих за участю присяжних, становила 10,2 тис.

Упродовж 2019 року було усиновлено майже 3 тис. дітей (із них 331 – іноземними громадянами), у тому числі понад 1,3 тис. дівчаток (із них 140 – іноземними громадянами) та понад 1,6 тис. хлопчиків.

На розгляді місцевих судів перебувало **2,2 тис.** заяв про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами, із них надійшло у 2019 році 1,5 тис., розглянуто понад 1 тис. заяв. За результатами розгляду задоволено 390 заяв, або 25 % розглянутих. Найбільшу кількість заяв, як і в попередні звітні періоди, подано у зв'язку із істотними для справи обставинами, що

Аналітичний огляд стану здійснення цивільного судочинства у 2019 році

не були встановлені судом та не були і не могли бути відомі особі, яка звертається із заявою, на час розгляду справи (1,4 тис., або 93,3 %).

Упродовж 2019 року на розгляді місцевих судів перебувало **3,8 тис.** заяв про забезпечення доказів, позову до подання позовної заяви, 3,7 тис. із яких було розглянуто. Слід зазначити, що кількість таких задоволених заяв становила лише 1,5 тис., або 41,1% розглянутих.

Кількість заяв про відновлення втраченого судового провадження, що знаходились на розгляді у звітному періоді, становила **1,6 тис.**, із них було розглянуто 1,3 тис. заяв, у тому числі 456 задоволено та відновлено втрачене судово провадження, що становило 34,6 % розглянутих заяв.

На розгляді місцевих судів у 2019 році знаходилось понад **13 тис.** скарг на дії або бездіяльність виконавчої служби, 9,7 тис. розглянуто, із них 3,4 тис. із задоволенням скарги, що становило 34,9 % розглянутих.

Кількість клопотань, заяв, подань у порядку виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб), що знаходились на розгляді, становила **76,2 тис.**, із них розглянуто майже 67 тис., у тому числі 45,4 тис., або 67,8 % задоволено.

Крім того, на розгляді місцевих судів знаходилось **679** клопотань про визнання та звернення до виконання рішення іноземного суду, що підлягає (або не підлягає) примусовому виконанню, та **4,3 тис.** доручень судів України та іноземних судів; розглянуто 509 клопотань про визнання та звернення до виконання рішення іноземного суду (кількість задоволених клопотань становила 286, або 56,2 % розглянутих) та 3,7 тис. доручень судів (кількість задоволених становила 2,1 тис., або 56,9 % розглянутих).

Кількість подань про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України у 2019 році становила **6,5 тис.**, із яких **2,6 тис.** було задоволено.

У 2019 році присуджено до стягнення з посадових осіб, винних у незаконному звільненні, понад **497 тис.** грн.

2. Здійснення цивільного судочинства апеляційними судами областей та міста Києва

У провадженні апеляційних судів упродовж 2019 року перебувало майже **105 тис.** апеляційних скарг і матеріалів, із них переважну кількість становлять апеляційні скарги на судові рішення – **68,8 тис.**

Загальний показник апеляційних скарг і матеріалів, які надійшли у звітному періоді, зменшився за рахунок зменшення надходження апеляційних скарг на

Аналітичний огляд стану здійснення цивільного судочинства у 2019 році

судові рішення та становив **88,7 тис.**, що менше на 2,5 тис., або на 2,8 % порівняно з 2018 роком, так само як і показник надходження заяв про скасування рішення або про видачу виконавчого листа про примусове виконання рішення третейського суду, а також заяв про скасування або визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу зменшився на 14,8 % та становив **402** заяви (у 2018 році він становив 472 заяви).

Розглянуто **84,4 тис.**, або 80,5 % їх загальної кількості (у тому числі задоволено 31,6 тис.).

Відсоток розгляду справ у апеляційних судах у звітному періоді трохи збільшився порівняно з 2018 роком та становив **95,2 %** (співвідношення розглянутих і тих, що надійшли), що є наближеним до нейтрального показника, тоді як і у 2018 році цей показник становив **82 %** та був тривожним.

Показники надходження та розгляду цивільних справ і матеріалів суддями апеляційних судів у 2018–2019 роках відображено на **гістограмі 3**.

Загальна тривалість перегляду апеляційними судами цивільних справ за кількістю закінчених провадженням справ становила:
до 3 місяців включно – 59,6 тис.;

Аналітичний огляд стану здійснення цивільного судочинства у 2019 році

від 3 місяців до 1 року включно – понад 24 тис.;
від 1 року до 2 років включно – 350;
понад 3 роки – 1 (діаграма 2).

За наслідками перегляду рішень, ухвал та судових наказів судів першої інстанції за апеляційними скаргами залишено без змін майже **34 тис.** судових рішень у цивільних справах, що становить 53,2 % загальної кількості переглянутих рішень, ухвал та судових наказів, що майже не змінилось порівняно з 2018 роком (53,3 %).

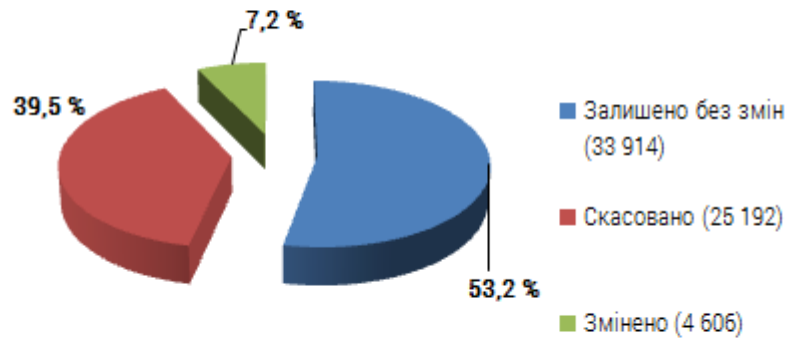
Кількість судових рішень місцевих судів, скасованих в апеляційному порядку впродовж звітного періоду, становила **25,2 тис.**, або 39,5 % загальної кількості судових рішень, переглянутих за апеляційними скаргами (у 2018 році цей показник становив 40,2 %).

Крім того, **4,6 тис.** судових рішень було змінено, що становить 7,2 % загальної кількості судових рішень, переглянутих за апеляційними скаргами (у 2018 році цей показник становив 6,5 %).

Показники перегляду судових рішень за апеляційними скаргами упродовж 2019 року відображено на **діаграмі 3**.

Діаграма 3

Перегляд судових рішень за апеляційними скаргами упродовж 2019 року (усього переглянуто 63 712)

Із загальної кількості переглянутих рішень у цивільних справах за апеляційними скаргами (63,7 тис.) залишено без змін майже 34 тис., або 53,2 %, скасовано 25,2 тис. рішень, або 39,5 %, змінено 4,6 тис. рішень, або 7,2 %.

За результатами скасування рішень місцевих судів у цивільних справах переважну кількість скасовано із ухваленням нового рішення по суті позовних вимог (14,5 тис., або 93,7 % усіх скасованих). Крім того, скасовано із закриттям провадження у справі 618 рішень, із залишенням позовної заяви без розгляду 154 рішення та 32 рішення скасовано з направленням справи для розгляду до іншого суду першої інстанції за встановленою підсудністю.

Із загальної кількості переглянутих рішень місцевих судів у цивільних справах (майже 44 тис.) найбільшу кількість становили справи позовного провадження у спорах, що виникають із договорів (16,6 тис., або 38,7 %); зі справ окремого провадження найбільшу кількість переглянуто рішень у справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення (469, або 51,6 %).

Найбільшу кількість скасованих становили рішення місцевих судів Луганської (50,1 % від загальної кількості переглянутих в апеляційному порядку), Житомирської (42,2 %) та Чернівецької областей (41,9 %). Найменшу кількість скасованих становили рішення місцевих судів Сумської (21,3 % від загальної кількості переглянутих в апеляційному порядку), Тернопільської (27,9 %) та Волинської областей (28,9 %).

Із загальної кількості переглянутих ухвал у цивільних справах за апеляційними скаргами залишено без змін 9,6 тис., скасовано 9,7 тис. ухвал, що

Аналітичний огляд стану здійснення цивільного судочинства у 2019 році

становить 49,4 % загальної кількості переглянутих, змінено 344 ухвали, або 1,7 %; 32 ухвали визнано нечинними із закриттям провадження у справі.

За результатами скасування ухвал місцевих судів у цивільних справах переважну кількість скасовано із направленням справи для продовження розгляду до суду першої інстанції (5,8 тис., або майже 60 % усіх скасованих). Крім того, 198 ухвал скасовано з направленням справи для розгляду до іншого суду першої інстанції за встановленою підсудністю.

Найбільшу кількість скасованих становили ухвали місцевих судів Луганської (71,8 % загальної кількості переглянутих в апеляційному порядку), Сумської (62,9 %) та Чернівецької областей (58,9 %). Найменшу кількість скасованих становили ухвали місцевих судів Чернігівської (39,9 % загальної кількості переглянутих в апеляційному порядку), Волинської (40,7 %) та Хмельницької областей (43,4 %).

Середня тривалість розгляду справи становила **63** дні, що на 13 днів більше, ніж у 2018 році (50 днів).

Кількість нерозглянутих апеляційних скарг та матеріалів у 2019 році становила **20,5 тис.**, або 19,5 % апеляційних скарг та матеріалів, що перебували у провадженні.

Упродовж 2019 року на розгляді апеляційних судів знаходилось 333 заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами, із них 276 надійшло у 2018 році, розглянуто 253 заяви. За результатами розгляду заяв задоволено лише 23. Найбільшу кількість заяв, як і в попередні звітні періоди, подано у зв'язку з істотними для справи обставинами, що не були встановлені судом та не були і не могли бути відомі особі, яка звертається із заявою, на час розгляду справи (300, або 90,1 %).

3. Здійснення цивільного судочинства Касаційним цивільним судом у складі Верховного Суду

У 2019 році на розгляд до Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду (КЦС) надійшло понад **26 тис.** процесуальних звернень: касаційних скарг, апеляційних скарг, заяв за нововиявленими та виключними обставинами, клопотань про визначення підсудності, кількість яких дещо збільшилась порівняно з 2018 роком (1,1 тис.), а саме на **4,6 %**. Переважну кількість нових надходжень до КЦС становлять, як і раніше, касаційні скарги (**25,6 тис.**).

Аналітичний огляд стану здійснення цивільного судочинства у 2019 році

У звітному періоді до одного судді КЦС у середньому надійшло майже **668** процесуальних звернень (із розрахунку середньої кількості суддів, що становила **39** суддів).

Розрахунок середньої кількості суддів здійснювався враховуючи, що 20 тижнів 2019 року правосуддя у КЦС здійснювали 26 суддів, а починаючи з 21 тижня 2019 року (автоматизований розподіл процесуальних звернень на суддів, яких призначено у травні 2019 року, розпочався 23 травня 2019 року), вже 47 суддів.

Серед інших процесуальних звернень, що надійшли до КЦС упродовж 2019 року, **129** апеляційних скарг, **217** клопотань про визначення підсудності, **109** заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими та **15** за виключними обставинами.

З урахуванням справ і матеріалів, не розглянутих на початок звітнього періоду, на розгляді у КЦС перебувало понад **51 тис.** справ та матеріалів, що на 1,9 тис., або на 3,5 % менше порівняно з 2018 роком.

Середня кількість справ і матеріалів, що перебували на розгляді у звітний період, із розрахунку на одного суддю КЦС становила **1 308**.

Упродовж 2019 року судді КЦС ухвалили **32,4 тис.** судових рішень, якими завершено розгляд справ і матеріалів, що становить 63,5 % тих, що перебували на розгляді.

Середня кількість розглянутих процесуальних звернень і справ у звітному періоді із розрахунку на одного суддю КЦС становила понад **830**.

Відсоток розгляду справ у звітному періоді становив **124,4 %** (співвідношення розглянутих і зареєстрованих процесуальних звернень), що свідчить про те, що незважаючи на досить велике навантаження, судді КЦС у звітному періоді доклали достатньо зусиль для підвищення ефективності роботи з розгляду справ.

Залишок нерозглянутих касаційних та апеляційних скарг, справ, заяв та клопотань становить **17,6 тис.**, або 34,5 % тих, що перебували на розгляді у КЦС, із них 1,1 тис. залишено без руху і надано строк для усунення недоліків.

Показники надходження та розгляду цивільних справ і матеріалів суддями КЦС у 2018–2019 роках відображено на **гістограмі 4**.

Середня тривалість розгляду справи за касаційною скаргою суддею КЦС становила **211 днів**. Переважну кількість справ розглянуто у строк понад 180 днів (6,1 тис., або 28,7 %). Найменша кількість справ розглянута понад 60 днів (2,2 тис., або 10,2 %).

До 30 днів судді КЦС розглянули **2,4 тис.** справ, що становить 11,1 % загальної кількості розглянутих справ за касаційними скаргами.

У строк понад 120 днів розглянуто **3,6 тис.** справ, що становить 16,9 % загальної кількості розглянутих справ за касаційними скаргами; розглянуто у строк понад один рік **2,5 тис.** справи, або 11,6 % загальної кількості розглянутих справ упродовж 2019 року.

Тривалість розгляду справ цивільного судочинства за касаційними скаргами КЦС упродовж 2019 року відображено на **діаграмі 4**.

Аналітичний огляд стану здійснення цивільного судочинства у 2019 році

У звітному періоді 623 справи було передано на розгляд Великої Палати Верховного Суду (після розгляду нею повернено 112 справ); 7 справ передано на розгляд палати та 71 – на розгляд об'єднаної палати.

Кількість окремих думок, ухвалених суддями КЦС, становила 106.

Суддями КЦС у 2019 році ухвалено 3 окремі ухвали.

На розгляді у КЦС (з урахуванням нерозглянутих на початок звітного періоду скарг і справ) знаходилося **50,5 тис.** касаційних скарг і справ. Розглянуто (з урахуванням повернутих, у яких відмовлено у відкритті провадження, або закрито провадження) понад **31,9 тис.**, або 63,3 % тих, що знаходились на розгляді. За результатами розгляду у 9,3 тис. було відмовлено у відкритті провадження, що становило 35,1 % опрацьованих касаційних скарг, із них у майже 5 тис. – за малозначністю, у 1,7 тис. – на підставі пункту 5 частини другої статті 394 Цивільного процесуального кодексу України (ЦПК) та у 2,7 тис. – з інших підстав; повернено з різних підстав 2,1 тис. скарг, або 4,2 % тих, що знаходились на розгляді.

За результатами судового розгляду колегіями у складі трьох чи п'яти суддів скасовано **6,4 тис.** судових рішень, ухвалених місцевими та апеляційними судами, що становить 32,2 % переглянутих по суті судових рішень (19,9 тис.); змінено **367** судових рішень.

Із загальної кількості скасованих судових рішень:

2,8 тис. (44,1 %) скасовано з направленням справи на новий розгляд;

Аналітичний огляд стану здійснення цивільного судочинства у 2019 році

1,7 тис. (26 %) – із ухваленням нового рішення;

1,1 тис. (17,3 %) – із залишенням у силі рішення суду першої інстанції;

265 (4,1 %) – із закриттям провадження у справі/залишенням заяви без розгляду;

167 (2,6 %) судових рішень скасовано із направленням справи для продовження розгляду.

У звітному періоді КЦС найбільше скасовував судових рішень у справах позовного провадження про встановлення батьківства або материнства, а саме **62,5 %** загальної кількості переглянутих судових рішень (із 16 переглянутих по суті судових рішень скасовано 10) та у справах про відшкодування шкоди, завданої порушенням законодавства про охорону навколишнього середовища – **57,1 %** (із 7 переглянутих 4 судових рішення скасовано).

Найменший відсоток скасованих судових рішень спостерігається у справах про відшкодування шкоди фізичній особі, яка потерпіла від кримінального правопорушення. Їх питома вага у загальній кількості переглянутих рішень становила **13,9 %** (із 36 переглянутих лише 5 судових рішень скасовано).

Значний відсоток скасованих і змінених судових рішень спостерігається у справах, що виникають із договорів позики, кредиту, банківського вкладу (1 640 судових рішень, або **45,8 %** загальної кількості переглянутих рішень), у справах, що виникають із договорів страхування (72 судових рішення із 168 переглянутих, або **42,6 %**).

Протягом звітного періоду у **13,1 тис.** справ (66 % переглянутих по суті судових рішень) судове рішення було залишено без змін. Перегляд КЦС судових рішень по суті відображено у **діаграмі 5**.

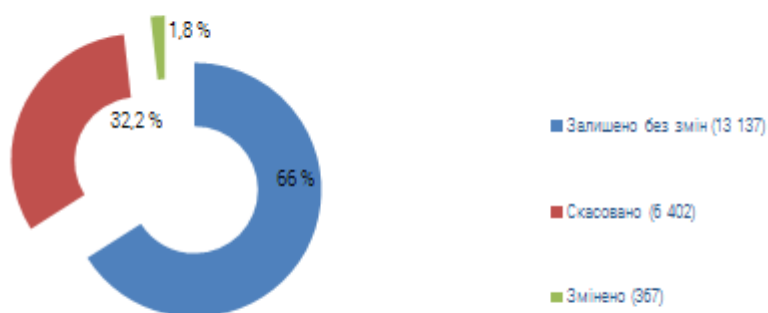
Найбільшу кількість скасованих становили судові рішення судів Закарпатської (36,4 % від загальної кількості переглянутих в касаційному порядку), Дніпропетровської (35,9 %) та Одеської областей (35,6 %). Найменшу кількість скасованих становили судові рішення судів Луганської (20,7 % від загальної кількості переглянутих в апеляційному порядку), Донецької (23,2 %), Миколаївської (25,2 %), та Івано-Франківської областей (25,8 %).

Серед розглянутих касаційних скарг за категоріями цивільних справ більшість, як і раніше, становлять справи позовного провадження, зокрема спори, що виникають із договорів (11,8 тис. справ, або 39,7 % справ позовного провадження), із них 5,8 тис. – справи, що виникають з договорів позики, кредиту, банківського вкладу (49 % усіх переглянутих справ зі спорів, що виникають з договорів). Розглянуто значну кількість справ про відшкодування шкоди (3,7 тис., або 12,4 %), спорів, що виникають із трудових правовідносин (2,9 тис., або 9,6 %), спорів, що виникають із сімейних правовідносин (2,4 тис., або 8,2 %), спорів, що

Аналітичний огляд стану здійснення цивільного судочинства у 2019 році

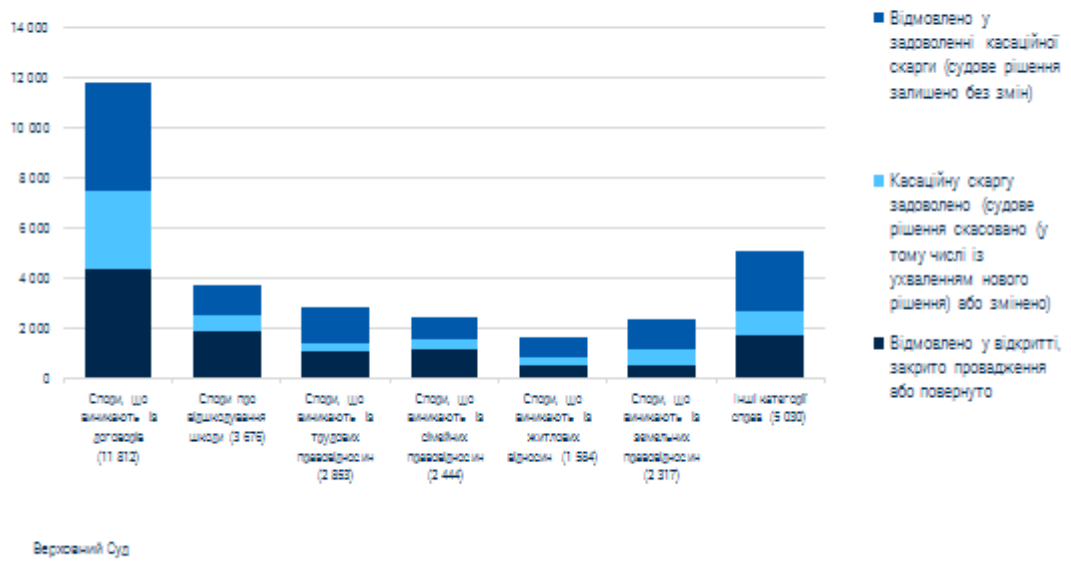
виникають із земельних правовідносин (2,3 тис., або 7,8 %), спорів про право власності та інші речові права (2 тис., або 6,7 %), спорів, що виникають із житлових правовідносин (1,6 тис., або 5,3 %). Розгляд за категоріями цивільних справ відображено у *гістограмах 5 та 6*.

Діаграма 5
Перегляд КЦС судових рішень у касаційному порядку упродовж 2019 року
(усього переглянуто 19 906)

Гістограма 5

Розгляд справ за окремими категоріями упродовж 2019 року

Гістограма 6

Розгляд справ за спорами, що виникають із договорів позики, кредиту, банківського вкладу у 2019 році

На кінець звітного періоду залишилися нерозглянутими **17,6 тис.** касаційних скарг і справ, або 34,5 % тих, що перебували на розгляді.

Аналітичний огляд стану здійснення цивільного судочинства у 2019 році

На розгляді КЦС упродовж 2019 року знаходилось **131** заява про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами. За результатами розгляду 72 заяви повернено, у 16 – відмовлено у відкритті провадження та в одній заяві провадження закрито. Розглянуто по суті 17 заяв, за результатами розгляду яких у задоволенні відмовлено. Залишились нерозглянутими 24 заяви.

У звітному періоді на розгляді КЦС знаходилось **220** клопотань (подань) про визначення підсудності, 219 із яких розглянуто, із них 99 задоволено; решту повернуто та у задоволенні відмовлено.

У порядку частини другої статті 351 ЦПК протягом 2019 року на розгляді КЦС перебувало **176** апеляційних скарг на ухвали суду апеляційної інстанції щодо рішень третейських судів та міжнародного комерційного арбітражу, серед яких більшість становлять апеляційні скарги на ухвали щодо рішень третейських судів (85). Із загальної кількості апеляційних скарг, які знаходились на розгляді у звітному періоді, розглянуто 84 справи по суті апеляційної скарги, із них 12 судових рішень скасовано, 4 рішення змінено, у задоволенні 68 скарг відмовлено та судові рішення залишено без змін; на кінець звітного періоду не розглянуто 50 апеляційних скарг і справ.

4. Висновки

Підсумовуючи викладене, можна дійти таких узагальнених висновків. Надходження справ і матеріалів до місцевих судів у 2019 році незначно зменшилось (на **2,7 %**) порівняно з аналогічним періодом 2018 року. Місцевими судами упродовж 2019 року розглянуто понад **837 тис.** справ і матеріалів, що підлягають апеляційному оскарженню.

Відсоток справ та матеріалів, загальний термін проходження яких триває в місцевих судах понад один рік, збільшився на 1,9 % порівняно з 2018 роком, а середня тривалість розгляду цивільної справи становила **96 днів**, що на 10 днів більше порівняно з 2018 роком.

Показник апеляційних скарг і матеріалів, що надійшли у звітному періоді, зменшився на 2,5 тис., або на 2,8 % порівняно з 2018 роком, що становило майже **11 %** розглянутих місцевими судами.

Співвідношення судових рішень, скасованих та залишених без змін від загальної кількості судових рішень, переглянутих апеляційними судами у звітному періоді, залишається майже незмінним порівняно з аналогічним звітним періодом 2018 року.

Аналітичний огляд стану здійснення цивільного судочинства у 2019 році

Надходження процесуальних звернень до КЦС у 2019 році збільшилось на **4,6 %** (1,1 тис.), що становило **3,1 %** розглянутих місцевими судами та **30,8 %** розглянутих апеляційними судами упродовж 2019 року.

Упродовж 2019 року за результатами касаційного перегляду судових рішень судів першої та апеляційної інстанцій, як і в попередні звітні періоди, майже кожне третє судове рішення скасовується.

Необхідно зазначити, що у 2019 році дещо збільшився відсоток скасованих КЦС судових рішень, ухвалених апеляційними судами, та становив **32,2 %** від переглянутих по суті у касаційному порядку, тоді як у 2018 році цей показник становив майже 30 %.

Аналіз статистичних показників КЦС вказує на значне навантаження на суддів, у провадженні яких разом із процесуальними зверненнями, що надійшли упродовж 2019 року, до кінця звітної періоду перебували справи, які надійшли з Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ.

Підписуйтеся на нашу сторінку у Facebook
fb.com/supremecourt.ua